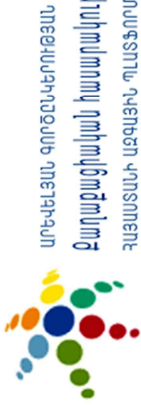

«ՄԵԳԻԱՆ ՍԱՐԵՐՈՒՄ»

**Մեդիագրագիտության
դասավանդման ուղեցույց**

2023

ՄՐԵՎԷՅԱՆ ԳՐԾՏԱԿՈՒԹՅԱՆ
Բարաբախտիական հասարակության ֆորումի
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԳԱՅԻՆ ՊԼԱՏՖՈՐՄ

Funded by European Union

Կազմող՝ Ազգային Մամուլյան,
Խմբագրող՝ Հասնիկ Արամյան,
Ճապխիկ և էջերի ձևավորող՝ Վանուհի Ավագյան:

Մեդիագրագիտության դասավանդման ուղեցույցի հրատարակությունն իրականացվել է ԱԼԳ-ՔՀՖ Հայաստանի ազգային պատֆորմի աջակցությամբ, «Մեդիան Սարերում» ծրագրի շրջանակներում:

Ծրագրի նպատակը.

Նպատել Ծիրակի մարզի Ամսախա և Աշոցք համայնքների երիտասարդների շրջանում մեդիագրագիտ և թվային անվտանգ միջավայրի իզորացմանը՝ մեդիագրագիտ ուսուցանողներ պատրաստելու միջոցով, ովքեր կհանդիսանան ձեռք բերված հմտությունների բազմակողմներ:

Ծրագրի ղեկավար՝ Արմեն Պետրոսյան

Ուղեցույցում տեղ գտած որոշ մեդիա նյութեր խմբագրվել են Մեդիա նախաձեռնությունների կենտրոնի «ՄԵԴԻԱԿԵՆՏՐՈՆ» ձեռնարկից:

«Այս հրատարակումը պատրաստվել է Եվրոպական Միության ֆինանսական աջակցությամբ: Բովանդակության համար պատասխանատվություն է կրում բացառապես «Մեդիան սարերում» ծրագիրը և պարտադիր չէ, որ այն արտահայտի Եվրոպական Միության տեսակետները»:

Հաջող և վստահ մեկնարկի համար շատ կարևոր է ձեր առաջին դառնթացին, որպես դառնթացավար պատրաստվելը: Ահա մի քանի քայլեր, որոնք կօգնեն ձեզ արդյունավետ պատրաստվել.

- **Ճանաչե՛ք և հասկացե՛ք ձեր լսարանին**

Ուսումնասիրե՛ք և հասկացե՛ք ձեր վերապատրաստ-վողների նախապատմությունը, գիտելիքների մակարդակը և ակնկալիքները:

Հաշվի՛ առեք ցանկացած մանրուք, որը կնկատեք առաջին հանդիպման ժամանակ. դա կարող է լինել կարգավիճակը, լեզվական կարողությունները, համարձակությունը և այլն: Մրա համար լավագույն տարբերակը թերևս ծանոթության վարժանքներն ու սառույցկտրուկներն են:

- **Սահմանե՛ք ուսումնական նպատակները**

Հստակ ուրվագծեք, թե ինչ եք ցանկանում, որ ձեր վերապատրաստվողները սովորեն կամ ինչի հասնեն վերապատրաստման դառնթացի ավարտին:

Նպատակները բաժանե՛ք կոնկրետ, չափելի նպատակների:

- **Ստեղծե՛ք վերապատրաստման պլան**

Մշակե՛ք կառուցվածքային վերապատրաստման պլան, որն ուրվագծում է ձեր յուսարանած թեմաները, ներկայացման կարգը և յուրաքանչյուր բաժնի տևողությունը:

Ժամանակ ներառեք ինտերակտիվ գործունեության, քննարկումների և բնորոշումների համար՝ մասնակիցներին ներգրավված պահելու նպատակով:

Նշումների համար

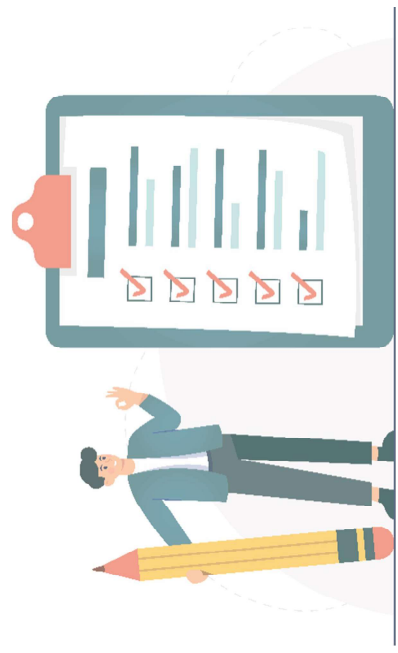

• Հավաքել բեռնություններ և նյութեր

Պատրաստել բոլոր անհրաժեշտ նյութերը, ինչպիսիք են պայրները, տեղեկագրերը, մուտիմեդիա շնորհանդեսները, խաղերը և այլն:

Համոզվել, որ ձեզ անհրաժեշտ ցանկացած տեխնոլոգիա կամ սարքավորում ճիշտ է աշխատում:

• Կիրառել ձեր բովանդակությունը

Մինչև դաշնաթացը մի քանի անգամ փորձել ձեր թեման ներկայացնել և հետևել ժամանակին:

Սովորել բացատրել բարդ հավացությունները պարզ տերմիններով՝ պարզություն սպահովելու համար:

• Ներգրվել ձեր վերապատաստվողներին

Պլանավորել ինտերակտիվ գործողություններ, խմբային քննարկումներ և հարցեր՝ մասնակիցներին ներգրավելու համար: Խրախուսել հարցերը և ստեղծել անվտանգ և ներառական ուսումնական միջավայր:

• Կանխատեսել հարցեր և մարտահրավերներ

Մտածել պտունցիկա հարցերի կամ մարտահրավերների մասին, որոնք վերապատաստվողները կարող են հանդիպել

անել ստացած ինֆորմացիայի հետ, իսկ դուք ինձ տրամադրեք այն ամբողջությամբ ու հնարավոր ճշտությամբ:

- **Նախ՝ր բարձրում, նայի՛ր հեռուն, տե՛ս տարբեր կողմերից**

Պատկերավոր ասած՝ պետք է սարի վրա բարձրանա, որ շատ բան տեսնես, տեսածդ կարողանաս համեմատել, շրջվես ու տեսնես տարբեր դիտանկյուններից: Ինֆորմացիան տարբեր աղբյուրներից համեմատելը կարևոր է ամբողջական պատկերը հասկանալու համար:

- **Ուշադրություն դարձրու փաթեթավորմանը**
Փաթեթավորումից իմանում ենք արտադրողի անունը, հասցեն, բաղադրությունը, պահպանման ու արտադրման ժամկետները... Ազնիվ լրատվամիջոցը ժամկետանց ինֆորմացիա չի վաճառի, պիտակների վրա սխալ ամսաթիվ չի գրի և չի ստի պարունակության մասին:

- **Դարձի՛ր համահեղինակ, արձագանքի՛ր**

Ազդի՛ր բովանդակության վրա, լրացրու, վերլուծիր, մեկնաբանիր, հարկ եղած դեպքում՝ հերքիր ու դիմադրիր: Եվ լրատվամիջոցը պետք է դա հաշվի առնի, քանի որ մեդիան առանց լսարանի՝ ոչինչ է:

վերապատրաստման ընթացքում, և նախապես պատրաստե՛ք պատասխաններն ու լուծումները:

- **Կատավարե՛ք Ձեր ժամանակը**

Ուսուցման ընթացքում հետևե՛ք ժամանակին, որպեսզի համոզվեք, որ դուք լուսարանում եք պլանավորված ամբողջ բովանդակությունը՝ առանց շտապելու կամ վազելու: հատկացված ժամանակի հետևից:

- **Եղե՛ք ներկայանալի**

Հազմե՛ք դարմիթացի համատեքստին համապատասխան:

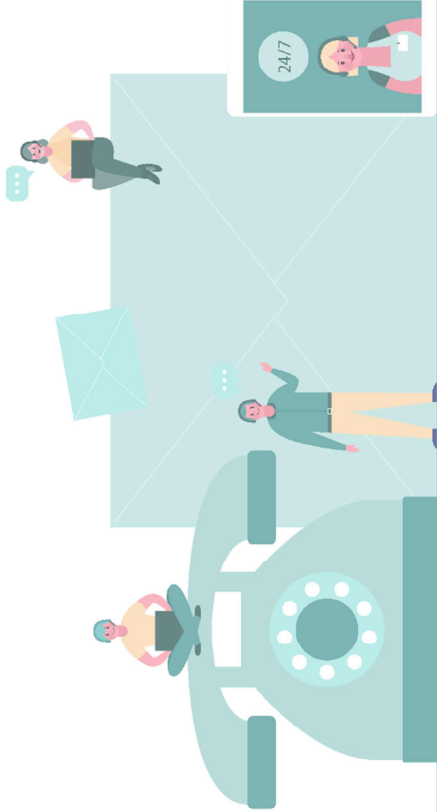
Պահպանե՛ք աչքերով մշտական հաղորդակցումը (eye contact), խոսե՛ք հստակ և օգտագործե՛ք վստահ տոն:

- **Տեխնիկական խնդիրների լուծում**

Պատրաստ եղե՛ք սարքավորումների կամ ծրագրային ապահովման հետ կապված տեխնիկական խնդիրները լուծելուն, տեխնոլոգիական խափանումների դեպքում ունեցե՛ք պահեստային պլան:

- **Հետադարձ կապի մեխանիզմներ**

Վերապատրաստավորողներից հետադարձ կապի հավաքագրման համար ստեղծելով մեխանիզմներ վերապատրաստման ընթացքում կամ դրանից հետո հետագա նիստերը բարելավելու նպատակով:

- **Մնացելք հանգիստ և վստահ**

Բնական է նյարդայնանալը, հատկապես առաջին հանդիպման ժամանակ: Մի բանի անգամ խոր շունչ քաշեք և հիշեցրե՛ք ինքներդ ձեզ ձեր փորձի և պատրաստվածության մասին:

- **Հարմարվողականություն**

Պատրաստ եղե՛ք հարմարվելու անսպասելի իրավիճակներին կամ վերապատրաստման միջավայրի փոփոխություններին:

աշխատանքին: Ստատուսի հեղինակը միշտ չէ, որ ստուգում է իր խոսքը կամ խմբագրում այն, իսկ լրատվամիջոցը պարտավոր է:

- **Հիշի՛ր, որ մեդիան միջնորդավորված է**

Բովանդակության հետևում կա մարդ, հեռևաբար՝ առկա են (թեկուզ թաքնված) այդ մարդու շահերը, հույզերը, համակրանքներն ու հակակրանքները: Լրագրողը ռոբոտ չէ, միշտ կա սխալվելու, ինչ-որ բան բաց թողնելու, չնկատելու հնարավորություն:

- **Չգուշացի՛ր վախեցնող, սարսափեցնող լրահոսից**

Եթե մեդիան ուզում է, որ ազդվես, գրգռվես ու այլայլվես, ուրեմն չի վստահում քո դատելու ու վերլուծելու կարողություններին: Մտքում ասա՛ ես ինքս կորոշեմ, թե ինչ

10 ՀՈՒՇՈՒՄ ՄԵԴԻԱԳՐԱԳԵՏ ՄՊԱՌՈՂԻՆ

- **Ստուգի՛ր հեղինակին. որակյալ նյութերը չեն կարող լինել անանուն**

Ինչպես ցանկացած ապրանք, մեդիա բովանդակությունն էլ պետք է ունենա հեղինակ: Լավագույն քայլը՝ այցելել տվյալ կայքի «Մեր մասին» բաժինն ու համոզվել, որ այնտեղ կա խմբագրի անուն, հեռախոս, հասցե՝ հետադարձ կապի համար:

- **Վերլուծի՛ր ասելիքը. նյութերի շարադրանքը պիտի լինի բարեխիղճ**

Նյութը կարդալուց հետո ընթերցողին պիտի պարզ լինի, թե ինչը, որտեղ եւ երբ է կատարվել, որն է սկզբնաղբյուրը, որոնք են շահագրգիռ կողմերը և այլն: Լսարանի հանդեպ պատասխանատվությունն է ձևավորում լրատվամիջոցի հանդեպ վստահությունը:

- **Ճշտի՛ր, թե ում խոսքն է մեջբերվում**

Տարբեր ամանուն փորձագետների, քաղաքագետների ու գիտնականների յուրք գիտնական ու փորձագետ լինելը կարելի է ստուգել: Պարզի՛ր, թե ում է որպես հեղինակություն ուզում հրահանգ մեդիան և ում ձայնն է ուզում ամեն գնով լսելի դարձնել:

- **Կասկածի՛ր, երբ վերնագիրը սենսացիոն է, պատկերները՝ էմոցիոնալ**

Երբ նյութերը պարունակում են «շտապ», «հույժ գաղտնի», «մեծ սկանդալ» և նման այլ վերնագրային պիտակներ, հոգեցունց նկարներ, ուրեմն իրավունք ունենք կասկածելու դրանց անաչառությանը:

- **Տարբերի՛ր լրագրողական աշխատանքն ու ֆեյսբուքյան գրառումը**

Ֆեյսբուքի ստատուսն, իհարկե, կարող է հողվածի մեկնակետ լինել, բայց չի կարող փոխարինել լրագրողական

- **Վերապարաատումից հետո գնահատում**

Դասընթացից հետո մտածեք, թե ինչն է լավ անցել, և ինչը կարող է բարելավվել: Օգտագործե՛ք այս կարծիքը՝ ձեր հետագա նիստերը բարելավելու համար:

- **Ճարունակական ուսուցում**

Ճարունակե՛ք կատարելագործել ձեր վերապարաատման հմտությունները սեմինարների, դասընթացների միջոցով՝ տեղեկանալով ձեր կողմից իրականացվող դասընթացների վերաբերյալ:

Հիշե՛ք, որ վստահությունը գալիս է փորձի հետ: Որքան շատ եք պատրաստվում, այնքան ավելի հարմարավետ կդառնաք դասընթացավարի ձեր դերում: Հաջողություն ձեր առաջին դասընթացին:

Սառույցկտորուկներ և ծանոթության նախավարժանքներ

Անշուշտ, սառույցկտորուկներն ու ներածական վարժությունները կարևոր են ուսումնական դասընթացի սկզբում դրական և ներառական մթնոլորտ ստեղծելու համար: Այս միջոցառումներն օգնում են մասնակիցներին ճանաչել միմյանց, ստեղծել հարմարավետ ուսումնական միջավայր և դրական երանգ տալ ձեր վերապատրաստման դասընթացին:

Ահա սառույցկտորուկների և ներածական վարժությունների մի քանի գաղափարներ, որոնք կարող եք առաջարկել ձեր մարզման ժամանակ.

1. Երկու ճշմարտություն և մեկ սուտ

Մասնակիցները հերթով պատմում են իրենց մասին երկու ճշմարիտ և մեկ կեղծ հայտարարություններով:

Խումբը փորձում է կռահել, թե որ հայտարարությունն է սուտը:

Իհարկե չենք մոռանում մեդիագրագիտության 5 հարցերը

1. Ո՞վ է հեղինակը:
2. Ո՞րն է ասելիքը:
3. Ո՞ւմ է ուղղված ասելիքը:
4. Ի՞նչ հնարքներ են օգտագործված:
5. Ի՞նչ նպատակ ունի նյութը:

յուսարանում հիմնական յուրերը և դրանց հետևանքները հանրային ընկալման վրա:

- **Մշակութային և էթիկական քննարկումներ**

Ներգրավել մասնակիցներին մեղիա բովանդակության մշակութային ներկայացման, կարծրատիպերի և էթիկական երկընտրանքների վերաբերյալ քննարկումներում:

- **Վերջնական նախագծեր և շնորհանդեսներ**

Հանձնարարել ուսանողներին ձեռնարկել վերջնական նախագիծ կամ ներկայացում, որը ցույց կտա նրանց ըմբռնումը մեղիագրագիտության հասկացությունների և դրանք իրական աշխարհի օրինակներում կիրառելու նրանց կարողության մասին:

2. Անուն Բինգո

Ստեղծել քարտեր հետաքրքիր փաստերով կամ ընդհանուր բնութագրերով (օրինակ՝ «Ճանփորդել է ավելի քան երեք երկրներում», «Խոսում է մեկից ավելի լեզուներով»):

Մասնակիցները խառնվում են և փորձում գտնել բնութագրերին համապատասխանող մարդկանց՝ գրելով նրանց անունները համապատասխան քառակուսիներում:

3. Մեկ բառով ներածություն

Խնդրել յուրաքանչյուր մասնակցի ներկայանալ միայն մեկ բառով, որը նկարագրում է, թե ինչպես են նրանք զգում այդ օրը կամ ինչ-որ բան, որով հետաքրքրվում են: Խրախուսել նրանց մանրամասնել, եթե նրանք ցանկանում են:

4. Խմբային պատմություններ

Սկսել պատմությունը մեկ նախադասությամբ և այն փոխանցել խմբին: Յուրաքանչյուր մասնակից ավելացնում է մեկ նախադասություն պատմությունը շարունակելու համար:

5. Երկու թուլեանոց արագության ցանց

Մասնակիցները գույգեր են կազմում և երկու թուլե ժամանակ ունեն իրենց ներկայացնելու, իրենց պատմությամբ կիսվելու և կոնկրետ թեմա քննարկելու համար: Այնուհետև նրանք փոխում են գործընկերները:

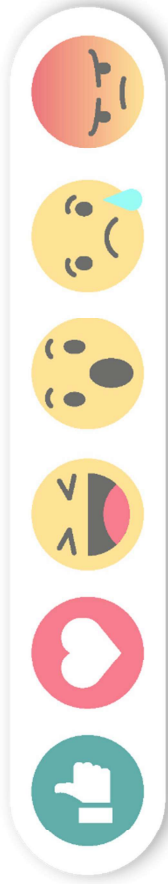
6. M&M's խաղ

Պատրաստել տարբեր գույներով M&M's կոնֆետների աման: Յուրաքանչյուր գույն համապատասխանում է հարցի (օրինակ՝ կարմիրը՝ նախաիրությունների համար, կանաչը՝ ճանապարհորդական փորձառությունների): Մասնակիցներն

ընտրում են M&M's և պատասխանում են համապատասխան հարցին:

7. Էմոջիների ներածություններ

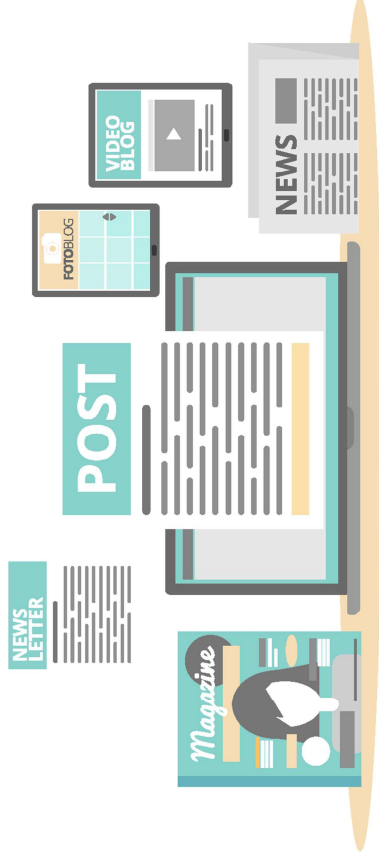
Խնդրե՛ք մասնակիցներին ներկայացնել իրենց՝ օգտագործելով էմոջիներ կամ խորհրդանիշներ, որոնք ներկայացնում են իրենց անհատականությունը, նախապիროությունները կամ հետաքրքրությունները: Նրանք կարող են նկարել կամ օգտագործել թվային էմոջիներ:

8. Անսպասի կողմի

Խնդրե՛ք մասնակիցներին մտածել մեկ իրի մասին, որը նրանք իրենց հետ կբերեն ամսյա կողմի և ինչո՞ւ: Այս վարժությունը կարող է բացահայտել անձնական նախապիროությունները և հետաքրքիր քննարկումներ առաջացնել:

Հիշե՛ք, որ պետք է ընտրեք ասույցկտարուկներ և ներածական վարժություններ, որոնք հարմար են հասուկ ձեռ ուսումնական լսարանի և նախառակների համար:

- **Դաշտային շրջագայություններ և մեդիա կայք այցելություններ**

Կազմակերպե՛ք այցելություններ մեդիա կազմակերպություններ, լրատվական սրահներ կամ գովազդային գործակալություններ՝ ապահովելու իրական աշխարհի համատեքստ և հնարավորություններ ուսանողներին շփվելու մասնագետների հետ:

- **Գնահատում և հետադարձ կապ**

Տրամադրե՛ք կանոնավոր գնահատումներ, վիկտորինաներ կամ ասաջադրանքներ ուսանողների ըմբռնումը չափելու համար: Առաջարկե՛ք կատուցողական արձագանքներ՝ օգնելու նրանց բարելավելու իրենց մեդիագրագիտության հմտությունները:

- **Ընթացիկ իրադարձությունների վերլուծություն**

Ներառե՛ք ընթացիկ իրադարձություններն ուսումնական ծրագրում՝ վերլուծելով թե՛ ինչպես են լրատվամիջոցները

- **Խմբային նախագծեր և համագործակցային ուսուցում**

Հանձնարարքն իմբային նախագծեր, որոնք ներառում են մեդիայի հետ կապված թեմաների հետազոտություն և ներկայացում:

Խորախուսնք համագործակցությունը՝ խթանելու տարբեր հեռանկարներ և թիմային աշխատանք:

- **Մեդիագրագիտության խաղեր և սինույացիաներ**

Օգտագործել ինտերակտիվ խաղեր կամ սինույացիաներ, որոնք կոչ են անում ուսանողներին կողմնորոշվել մեդիա դաշտում, բացահայտել ապատեղեկատվությունը կամ էթիկական որոշումներ կայացնել մեդիա արտադրության սցենարներում:

- **Բանավեճեր և դերախաղ**

Կազմակերպել բանավեճեր ՉԼՄ-ների հետ կապված թեմաներով՝ իրախուսելու քննադատական մտածողությունը և փաստարկային հմտությունները:

Իրականացրեք դերային վարժություններ, որտեղ ուսանողները ստանձնում են լրագրողների, գովազդատուների կամ լրատվաիջոցների սպառողների դերերը՝ հասկանալու տարբեր տեսակետները:

- **Մեդիագրագիտության ամսագրեր և բլոգեր**

Խնդրեք ուսանողներին դաբլթացի ընթացքում պահել ամսագրեր կամ բլոգեր՝ անորադաշնալու իրենց ուսմանը, վերլուծելու լրատվաիջոցների հետ հանդիպումները և կիսվելու պատկերացումներով:

Մեդիագրագիտության դասավանդման մեթոդիկա

Մեդիագրագիտության ուսուցումը ներառում է սովորողներին մեդիա-բովանդակության վերաբերյալ քննադատական մտածելակերպ ներգրավելը, լրատվաիջոցների ազդեցության մասին իրագեկվածության խթանումը և լրատվաիջոցները վերլուծելու ու գնահատելու գործնական հմտությունների ապահովումը: Ահա մեդիագրագիտության դասընթաց անցկացնելու մի քանի արդյունավետ մեթոդներ:

- **Դասախոսություն և քննարկում**

Սկսեք ներածական դասախոսություններով հիմնարար հասկացություններ և տերմինաբանություն տրամադրելու համար, օրինակ՝ «Ի՞նչ է մեդիան»:

Ներգրավեք ուսանողներին քննարկումներում՝ իրախուսելու քննադատական մտածողությունը և հասկացությունների կիրառումը:

Հիմնական կետերը լուսաբանելու համար օգտագործեք մեդիագրականության իրական օրինակներ լրատվական կայքերից:

- **Մեդիավերլուծության առաջադրանքներ**

Հանձնարարեք ուսանողներին վերլուծել լրատվաիջոցների տարբեր ձևեր, ինչպիսիք են՝ լրատվական հոդվածները, գովազդները, տեսանյութերը կամ սոցիալական լրատվաիջոցների գրառումները:

Խնդրեք նրանց բացահայտել այնպիսի տարրեր, ինչպիսիք են՝ կողմնակալությունը, համոզիչ տեխնիկան և թիրախային լսարանը:

- **Հյուր բանախոսներ և փորձագետներ**

Հյուրիկները հրավիրյալ խոսնակներին մեղիա ուրուից, լրագրությունից կամ ակադեմիայից՝ տրամադրելու տարբեր հեռանկարներ և պատկերացումներ:

Նրանք կարող են կիսով իրենց փորձով և քննարկել ժամանակակից լրատվամիջոցների խնդիրները:

- **Մեղիաարտադրության նախագծեր**

Երախուսելը ուսանողներին ստեղծել իրենց սեփական մեդիաբովանդակությունը, ինչպիսիք են՝ կարճ տեսանյութերը, բլոգները կամ փողբաստները:

Այս գործնական մոտեցումն օգնում է նրանց հասկանալու արտադրության գործընթացը և ներգրավված էթիկական նկատառումները:

- **Դեպքերի, օրինակների քննարկում-ուսուցում**

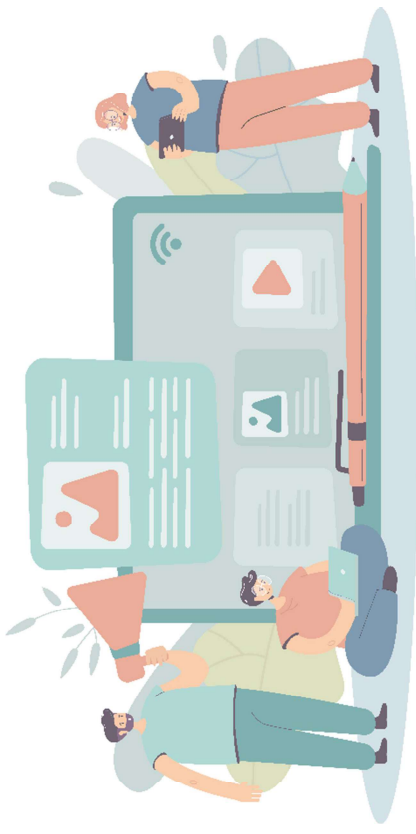
Ներկայացրել մեղիա իրարարձությունների կամ հակասությունների իրական դեպքերի ուսումնասիրություններ և նպաստել նրանց շուրջ քննարկումներին:

Վերլուծել, թե ինչպես է լրատվամիջոցների լրատարանումն ազդել հանրային կարծիքի և արդյունքների վրա:

- **Մեդիագրագիտության դասընթացներ**

Իրականացնել ինտերակտիվ սեմինարներ ՉԼՄ-ների հետ՝ կապված հատուկ հնտությունների վերաբերյալ, ինչպիսիք են՝ փաստերի ստուգումը, պատկերների վերլուծությունը կամ ապատեղեկատվության բացահայտումը:

Տրամադրել ռեսուրսներ և գործիքներ՝ օգնելու այս գործունեությանը:

- **Քննադատական ընթերցանության և մեդիագրագիտության գործիքներ**

Սովորեցրել ուսանողներին, թե ինչպես օգտագործեն քննադատական ընթերցանության մեթոդները նորությունների հոդվածները գնահատելիս՝ ներառյալ արդյունքները, կողմնակալությունը և վստահելիությունը:

Ներկայացրել նրանց մեդիագրագիտության գործիքներն ու կայքերը փաստերի ստուգման համար: